

forskjellige Afslutningslove, og det er det Samme, som Rentekammeret i sin Tid bestemte, at Fæstebønderne skulde nyde i Afkortning af Betalingen for Fæstetederne, naar de overgik til Selveiendom. Det er altsaa Noget, som man i tidligere Tid har erkjendt for billigt, og derfor har jeg tilladt mig at stille dette Forslag, om, at en Fjerdedeel forandres til en Trediedeel. Men, som sagt, naar Rigsdagen kunde blive enig om alt det Andet, vilde dette Spørgsmaal, om det skal være en Trediedeel eller en Fjerdedeel, vistnok ikke give Anledning til nogen videre Meningsforskjel. — Jeg er senere bleven opmærksom paa, at den ærede Forslagsstiller af Mindretallets Dagsorden har foreslaaet, at, naar Fæsterens Efterladte ikke bleve høistbydende ved den eventuelle Auction, skulde de ikke have Noget. Det finder jeg ikke rigtigt; jeg finder, at, skulde de have Noget, naar de blive høistbydende, saa taler Billighed og den sædvanmæssige Ret ligesaavel for, at de skulde have en Dvotadeel, naar de ikke blive høistbydende, og derfor har jeg tilladt mig at stille et Endringsforslag desangaaende.

Indenrigsministeren. Inden jeg gaaer over til at udtale mig om selve Betænkningens Indhold og de dertil sig sluttende Forslag, tror jeg, at det er rigtigt saavel for Sagen selv som for Regjeringens og særlig min Stilling til den, at jeg giver en kort Udsigt saavel over, hvad der er passeret, siden det foreliggende Lovforslag blev indbragt i det andet Thing, som navnlig over de Udtalelser, der i Anledning af samme ere fremkomne fra mig paa Regjeringens Vegne. Efterat Lovforslagets Indbringer ved Iste Behandling i det andet Thing udsærlig havde motiveret Lovforslaget, udtalte jeg paa Regjeringens Vegne, at Regjeringen, med al Anerkjendelse af de Fortrin, som det foreliggende Lovforslag havde fremfor tidligere i lignende Retning fremkomne Forslag, dog ikke paa nogen Maade kunde gaae ind paa Lovforslaget, ja, at Regjeringen end ikke engang kunde gaae ind paa en Forhandling om selve Lovforslaget, saalænge der deri var opretholdt en Anerkjendelse af Fæsterens Medetendomsret, og saalænge man ikke satte sig et videre Formaal end blot at frem-

kalde Fæstegodsets Overgang til Selveiendom, væsentlig til Fordeel for de nuværende Fæstere og deres Efterladte. Regjeringen antog nemlig, at et saa indskrænket Formaal umuligt kunde tilstede en saa stærk Foranstaltning som den at tvinge en Eier til at afhænde sin Eiendom ved offentlig Auction og derhos at afgive en vis Dvotadeel af dens Værdi. Dette var Noget, som Regjeringen antog for at være uføreneligt med Grundlovens Bydende. Jeg udtalte tillige, at den vigtigste Bet, man kunde gaae, var Frivillighedens Bet, idet man fremmede Fæstes Overgang til Selveiendom ved frivillige Overenskomster mellem Eier og Bruger. Jeg oplyste ved statistiske Data, at en saadan frivillig Fæstes Overgang til Selveiendom var i al ønskelig Fremgang, maaget jeg maatte indrømme, at der i enkelte Egne af Landet og hos enkelte Godseiere kun var ringe Lyst til, ja, hos enkelte endog en bestemt Uvillie imod paa denne Maade at virke til Selveiendoms Fremme. Jeg udtalte endvidere paa Regjeringens Vegne, at dermed skulde dog ikke være sagt, at Regjeringen ikke kunde finde det tilstedeligt, at der øvedes en vis lovmæssig Tvang, naar der samtidig med, at Dristet om Fæstegodsets Overgang til Selveiendom fremmedes, tillige kunde opnaaes andre og vigtigere Formaal, som havde deres store Betydning for det almindelige Vel. Da Forslaget blev indbragt i det andet Thing, maatte jeg antage, at man ikke søgte sig tilfredsstillet ved den dog ikke sjerne Udsigt, som der var til, at den tilbageværende Deel af Fæstegodset vilde gaae over til Selveiendom ved frivillig Overenskomst, og jeg maatte jo indrømme, at den deraf flydende Stemning ikke var uden skadelig Indflydelse paa vor hele politiske Udvikling. De Vaand, der endnu hvile paa en stor Deel af Jorden, og som have deres Begrundelse og Berettigelse i den hele Fæsteindretning, der har været lagt paa Bondejorden for at sikre Bondejordens Benyttelse af Fæstebondestanden og for at forhindre, at Fæstelovgivningens Bestemmelser skulde blive omgaaede af Godseierne til Skade for Bønderne, — disse Vaand maatte jeg erkende ikke paa jede mere til Forholdene, saaledes som de have udviklet sig hos os, og at der derfor ogsaa